

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. Podmurna 93, tel. 0046 60 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr: 883/1583

1102
46

Stanisław Wierzchosławski

60 - 783 Poznań

BYDGOSZCZ
AK

WIERZCHOSŁAWSKI Stanisław

ps. "Jacek"

M-883/1583/Pom

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Wierzchosławski Stanisław

J: M-883/1583 /^Pom

AK Bydgoszcz

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa k. 8, s. 1-8

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora k. 7 s. 1-10

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne —

IV. Korespondencja

1) listy k. 6, s. 1-6

V. Wypisy ze źródeł [zwr. „nazwiskowe karty informacyjne”] k. 3

VI. Fotografie

dwat i mono grafii

11. Relacja - Wierchosławski Stanisław:

1. Relacja Stanisława Wierchosławskiego

z 30. XI. 1996, napis onyż.

k. 8 s. 1-8

Relacja

spisana dnia 30 listopada 1996 r. przez Stanisława Wierżchosławskiego ps. "Jacek", żołnierza Garnizonu Bydgoskiego Armii Krajowej

I. Dane osobowe

1. W i e r z c h o s ł a w s k i Stanisław
2. Urodzony dnia 3.03.1926 r. w Wielkim Komorsku, pow. Swiecie n/Wisłą, województwo pomorskie
3. Syn Józefą i Weroniki z Damratów
4. Zamieszkały w Poznaniu, ul. Grunwaldzka 33/B m 1 kod 60-783, tel. 658-218

II. Dane środowiskowe

1. Wykształcenie: w okresie 1932 - 1938 szkoła podstawowa w miejscu urodzenia oraz w Bydgoszczy; 1938 - 1939 Miejskie Gimnazjum im. M. Kopernika w Bydgoszczy.
2. W ramach szkolenia OPLiG przeszkolony w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

III. Udział w kampanii wrześniowej 1939 r.

W komendzie odcinka OPL i G /ulice: A. Grottgera-Garbary-Królowej Jadwigi/ pełniłem funkcję gońca i sanitariusza.

IV. Krótki życiorys okupacyjny

1. Mieszkałem razem z rodzicami przy ul. Grottgera 7 m 2. /Schleusen-Strasse/, skąd w 1941 roku wyrzucono nas do baraku u wylotu ul. Kujawskiej. Następnym mieszkaniem rodzinnym było pomieszczenie magazynowe przy ul. Podwale, z wyjściem na ul. Długą 30 /Friedrich-Strasse/, gdzie mieszkałem do końca wojny. W okresie: listopad 1939 - grudzień 1940 ukrywałem się u rodziny w Toruniu ul. Szeroka 43 /Breite -Strasse/, chroniąc się przed wywozem do Niemiec oraz represjami związanymi z "krwawą niedzielą bydgoską".
2. W styczniu 1941 r rozpocząłem pracę w charakterze ucznia w przedsiębiorstwie handlowym: Oskar Faulbaum, Textillwaren Trikotagen przy ul. Dworcowej 12 /Albert Forster-Strasse/. Od lutego 1943 do stycznia 1945r pracowałem jako robotnik w przedsiębiorstwie spedycyjnym: Johan Schiemann, Spedition Möbeltransport-Lagerung, ul. Grodzka 32 /Burg-Strasse/.
3. Rodzina w czasie okupacji nie zmieniła obywatelstwa polskiego. Odmówiła podpisania narodowościowej listy niemieckiej.

4. Wszyscy członkowie rodziny /za wyjątkiem matki/ zatrudnieni byli w przedsiębiorstwach na terenie m. Bydgoszczy. Ojciec Józef - w przedsiębiorstwie przemysłu chemicznego "Persil", starszy brat Kazimierz - w przedsiębiorstwie artykułów fotochemicznych "Opta" /dawna "Alfa"/, młodszy brat Zygmunt - w zakładzie piekarniczym H. Brunke.

V. Działalność okupacyjna

1. Do działalności konspiracyjnej w szeregach Armii Krajowej zostałem włączony przez ppor Franciszka Szyperskiego ps. "Wicek" wiosną 1943r /kwiecień - maj/. Przysięgę przyjął F. Szyperski w swym mieszkaniu, przy ul. Grunwaldzkiej w Bydgoszczy. Pod pseudonimem "Jacek" działałem jako członek drużyny łączności wewnętrznej Komendy Garnizonu Bydgoskiego AK, kryp. "DWÓR". Szefem łączności garnizonu był Tadeusz Brukwicki /"Alojzy"/, a następnie Zbigniew Raszewski /"Jerzy", "Alojzy"/. Obowiązki łącznika pełniłem w Oddziale ppor Franciszka Szyperskiego "Wicka", który był początkowo komendantem oddziałów specjalnych /OS/ a od lata 1944 komendantem Dzielnicy Bydgoszcz - Zachód /Okole, Czyżkówko, Wilczak, Jary, Miedzyń i Prądy - zachodnie przedmieścia Bydgoszczy/. Służbę na tym stanowisku pełniłem aż do rozwiązania Armii Krajowej.
2. Do zakresu moich obowiązków należało utrzymywanie stałej łączności z Komendą Garnizonu oraz z oddziałami podległymi F. Szyperskiemu. Z kontaktów służbowych pamiętam pseudonimy: "Lech", /Bronisław Sonnenfeld/, "Wiktor"/Florian Dutkiewicz/, "Zygmunt" /Teofil Bogusławski/, "Jur" /Maksymilian Jakubowski/. Kontakty łączności z oddziałami podległymi odbywały się poprzez łączników względnie bezpośrednio z dowódcami pododdziałów. W pierwszym przypadku pamiętam ożywione kontakty z następującymi łącznikami, których pseudonimów nie pamiętam: Mieczysław Nowakowski, zam. w dzielnicy Szwederowo; Bogusławski, prawdopodobnie brat "Zygmunta", zam. przy ul. Glinki, na Osiedlu Bartodzieje. Szczególnie ścisłe były kontakty z łącznikiem zam. na parterze domu narożnego przy ul. Jasnej i Grunwaldzkiej zatrudnionym w zakładach przemysłu elektrotechnicznego "Ciszewski". Jego nazwiska i pseudonimu nie pamiętam - po wojnie ukończył studia politechniczne w Gdańsku. Łączność z nim była szczególnie uciążliwa, ze względu na podejrzliwość jego rodziców. Kontakt następował przez umówiony sposób pukania w okno, które

które uchylało się dopiero po 5 - 10 minutach. Ten sposób przekazu "poczty" był szczególnie niebezpieczny, gdyż odbywał się przy pełnym ruchu ulicznym.

Z wielką trudnością ustaliłem okupacyjne adresy zamieszkiwania dowódców pododdziałów: róg ul Flisackiej i Mińskiej /mieszkanie w nieżytkowanym sklepie/; ul, Chojnicka i ul Łanowa w dzielnicy Czyżkówko; ul.M. Konopnockiej, w dzielnicy Szwederowo. Nazwisk i pseudonimów nie pamiętam. Przypominam sobie jednak te osoby w randze podoficerów zatrudnionych w Rejonowej Komendzie Uzupełnień przy ul. Dworcowej, jako instruktorów PW. Zdołałem jedynie ustalić, kontakty z por. "Adamem" /Kędzierskim/, zatrudnionym w czasie okupacji w warsztatach kolejowych.

W okresie "Burzy" często stykałem się z Leszkiem Michalskim "Toczyńskim", przy załatwianiu przechowania osób zbiegłych z przymusowych robót kopania rowów. Dotyczyło to m.innymi dwóch nauczycieli, którzy uzyskali okresowe schronienie przy ul. Jezuickiej w mieszkaniu Juliana Posłusznego, żołnierza AK, który podlegał "Konradowi". Przechowywał on uprzednio rannych żołnierzy z Borów Tucholskich/?. W sierpniu 1945r J. Posłuszny został bestialsko zamordowany przez Rosjan.

W drugiej połowie 1944 r. uczestniczyłem w szkoleniach, które dla członków drużyny łączności prowadził "Alojzy" - "Jerzy" Z. Raszewski oraz "Szary" M. Biskupski w zakresie terenoznawstwa, prowadzenia łączności w warunkach walk ulicznych, posługiwania się pistoletem typu "Walter" oraz środkami wybuchowymi, Materiałami pomocniczymi były broszury wydawane w języku ^{nabywane} niemieckim dla organizacji paramilitarnych oraz "Hitlerjugend" w dawnym sklepie KA DE HA przy ul. Gdańskiej.

W połowie 1944r brałem udział w pilotowaniu kurierów "Centrali", które organizował i brał w nich czynny udział szef łączności "Jerzy". W pierwszym przypadku przypadł mi odcinek Plac Teatralny - ul. Marszałka Focha - ul. Jackowskiego. W drugim przypadku Most przy ul. Marszałka Focha wzdłuż Starego kanału do ul. Kanałowej. Uczestniczyłem również w przerzutach materiałów opatrunkowych oraz ciężkich paczek, /prawdopodobnie broń, amunicja/ na odcinku Wilczak-Okole.

Meldunki przenoszone były początkowo w skrytkach papierosów /szczególnie z ustnikiem tzw. gilzy/, w pudełkach zapalek a w 1944r bardzo przemyślnych skrytkach w postaci różnych przedmiotów metalowych

3. W niedzielę dnia 21 stycznia 1945 r. Franciszek Szyperski zarządził stan pogotowia. Stawiłem się z zapasem żywności i kocem na m.p. przy ul. Grodzkiej 32 /Przedsiębiorstwo J. Schiemann/. W pomieszczeniach tego przedsiębiorstwa obok włoskich jeńców wojennych, opiekujących się końmi przedsiębiorstwa przewozowego, zastałem tam grupę żołnierzy Wehrmachtu, tworzących tzw. "Sprengkommando", których zadaniem było wysadzenie mostu bernardyńskiego na rzece Brdzie, przed zbliżającymi się wojskami radzieckimi. Od strony Inowrocławia już słychać było odgłosy artyleryjskie. Około godz. 10-tej otrzymałem rozkaz przekazania meldunku do Komendanta Garnizonu "Lecha", mieszkającego przy ul. Kraszewskiego 2. Padał obfity śnieg. Na całej szerokości ul. Grunwaldzkiej zobaczyłem wycofujące się wojska niemieckie. Żołnierze niemieccy w tym również oficerowie ciągnęli na sankach swój ekwipunek oraz broń w kierunku Koronowa. Marsz w tempie znacznego przyspieszenia odbywał się w nastroju milczenia i przygnębienia. Po przekazaniu "Lechowi" meldunku "Wicka" otrzymałem odwrotny rozkaz przekazania meldunku F. Szyperskiemu. Wybrałem drogę skrótową, celem ominięcia wycofujących się wojsk niemieckich, wzdłuż starego kanału. Na wysokości Dowództwa 15 DP zostałem przechwycony przez niemiecki patrol Wehrmachtu, który skierował mnie do pracy niszczenia mostu na starym kanale, łączącego ul. Marszałka Focha i Artura Grottgera. Pracowałem tam kilifem około 2 godzin. Meldunek doręczyłem F. Szyperskiemu z opóźnieniem. Następnie zostałem skierowany do dowódcy saperów na ul. M. Konopnickiej na Szewderowie. Po powrocie na m.p. F. Szyperski, wobec daleko idącego zainteresowania żołnierzy "Sprengkommando" naszą obecnością, polecił mi powrót do domu. Następnego dnia odgłosy walk na przedpolu Bydgoszczy wzmogły się, jednakże dopiero we wtorek dnia 23 stycznia nastąpiło wysadzenie mostu bernardyńskiego i zajęcie tej części miasta przez Rosjan. Zastałem żołnierzy radzieckich plądrujących przedsiębiorstwo i rekwirujących konie. W marcu spotkałem przypadkowo wspomnianego dowódcę saperów, który ujawnił mi, iż doręczony mu w dniu 21 stycznia rozkaz dotyczył rozbiorzenia zamontowanych na mostach kolejowych na rzece Brdzie bomb lotniczych. Informował mnie, że jednej z bomb nie udało się rozbroić i nastąpiło częściowe zniszczenie mostu. Jest to jedyna relacja wydarzeń pamiętnego dnia 21.01.45 r., gdyż w kontaktach osobistych ani "Lech" ani "Wicek", "Akcji mostów na Brdzie" nie poruszali.

VI. Dane o ew. uczestnictwie w konspiracji członków rodzin, kolegów i znajomych

1. W ciągu 1944 r. został włączony w szeregi AK brat Kazimierz, ur. 15.07.1924r. Przynależał on do służb poległych "Konradowi".
2. Z końcem 1944r z inicjatywy F. Szyperskiego "Wicka" zaprzysiężony został absolwent Gimnazjum M. Kopernika Feliks Nijakowski, skierowany do nowotworzących się oddziałów zmotoryzowanych AK w Garnizonie Bydgoskim. Po wojnie adiunkt Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu. Zmarł w połowie lat 60-tych.

VII. Okres pookupacyjny

1. Po zakończeniu działań wojennych w Bydgoszczy podjąłem okresową pracę w warsztatach kolejowych, jako pracownik umysłowy, kończąc jednocześnie przerwana przez wojnę naukę, w I Państwowym Gimnazjum w Bydgoszczy. W 1947 r. złożyłem egzamin dojrzałości w Miejskim Liceum Handlowym w Bydgoszczy.
2. Z inicjatywy "Jerzego" Z. Raszewskiego wstąpiłem razem z bratem Kazimierzem do Milicji Przeciwpożarowej miasta Bydgoszczy, której Komendantem był Maciej Krzyżanowski ps. "Kuba". W skład tej jednostki wchodziłi byli żołnierze AK, członkowie "Szarych Szeregów". Brałem udział w gaszeniu pożaru budynku przy ul. M. Focha obok byłego dowództwa 15 DP. Jednostka ta została wskutek ingwilacji pracowników MBP rozwiązana.
3. W II Państwowym Gimnazjum z inicjatywy "Wiktora" /F. Dutkiewicza/ pełniłem funkcję szefa kompanii PW. Pozostawałem w ścisłym związku z "Witoldem", por. W. Boćkiem - kierownikiem referatu przysposobienia wojskowego przy Rejonowej Komendzie Uzupełnień w Bydgoszczy. Skupiał on wszystkich podoficerów Garnizonu Bydgoskiego AK. W sierpniu 1945 r. skierowany zostałem na obóz połączonych hufców PW I Państwowego Gimnazjum i Miejskiego Gimnazjum M. Kopernika do majątku Rku w Łącznicy pod Koronowem. Obok por. Boćka rolę instruktora obozu pełnił por. Józef Sumczyk z Garnizonu Wileńskiego AK. Ćwiczenia zostały połączone z akcją żniwną na majątku. Dalszą inicjatywą w kierunku integracji młodzieży bydgoskich szkół średnich na płaszczyźnie sprawności fizycznej młodzieży pod hasłem "in corpore sano - animo sano" było zorganizowanie międzygimnazjalnego klubu sportowego "Junak". Pełniłem w nim z wyboru funkcję prezesa. Wobec penetracji klubu przez organy bezpieczeństwa publicznego z funkcji tej wycofałem się. W niedługim czasie por. W. Bociek dalszej działalności klubu zaniechał.

4. D z i a ł a l n o ś ć W I N

W lutym 1945 r. otrzymałem od por F. Szyperskiego propozycję pracy konspiracyjnej w ramach nowo założonej organizacji "Wolność i Niezawisłość". Na współpracę wyraziłem zgodę, zachowując dotychczasowy pseudonim z AK "Jacek". W organizacji tej współpracowali również znani mi z AK : "Lech", "Jur", "Adam" oraz szereg osób, których nazwisk ani pseudonimów nie pamiętam. We większości przypadków pracowali oni w Urzędzie Aprowizacji. Nadal pełniłem funkcję łącznika. Głównym kierunkiem działania tej organizacji była legalizacja byłych członków AK. Objęła ona przede wszystkim tych członków okupacyjnej konspiracji, którzy najbardziej zasługiwali na ochronę, wobec stale nasilającej się penetracji powojennego UB. Decyzje legalizacyjne w odniesieniu do poszczególnych osób wydawane były przez b. Komendanta Garnizonu AK "Lecha". Sporadycznie przez "Wicka". Wielokrotnie przekazywałem dokumenty do legalizacji do punktu, który mieścił się na jednej z ulic dzielnicy Bartodzieje. Wobec nowej rozbudowy tej dzielnicy, mimo parokrotnej wizji lokalnej nie mogę określić bliżej punktu przekazu. Pamiętam tylko, że był to parter wielokondygnacyjnego domu. Spotkania odbywały się zawsze w godzinach wieczornych z uwagi na wykonywaną pracę zawodową właściciela mieszkania. Był to mężczyzna w średnim wieku.

Z pracy konspiracyjnej w tym okresie pamiętam szczególnie dwukrotne bezpośrednie spotkania z "Lechem". Pierwsze z nich odbyło się w suterynie znajdującego się w budowie domu wolnostojącego, położonego w pobliżu lotniska. W spotkaniu tym uczestniczył również brat Kazimierz /b. pracownik Fabryki Artykułów Fotograficznych "Opta" uznany przez "Wicka" za eksperta w zakresie fotografiki. Przedmiotem spotkania było rozpatrzenie możliwości fałszowania banknotów /szczególnie stużłotowego i pięciusetżłotowego/ w celu podjęcia szerszej akcji sabotażowej. Konsultacja ta doprowadziła do ekspertyzy, która dała negatywne wyniki.

Drugie spotkanie z "Lechem" odbyło się w dniu święta Bożego Ciała w jednym z parterowych domków przy ul. Pięknej na Szwederowie. Przedmiotem tego spotkania było rozpoznanie nastrojów społecznych wśród młodzieży szkół średnich w Bydgoszczy i przygotowanie raportu, który w ciągu dwóch tygodni przekazałem "Lechowi" za pośrednictwem "Wicka". Wiadomo mi, że podobne raporty dot. nastrojów społecznych w większych zakładach pracy w Bydgoszczy były również opracowywane przez konspiratorów WIN-u.

W okresie od lutego do września 1945 r zamieszkiwał w naszym rodzinnym mieszkaniu przy ul. Art. Grottgera 7 m 2 oficer AK o nazwisku Łangowski, lat około 45-50, działający na terenie obszaru pomorskiego "POMNIK". Począwszy od m-ca marca spotykał się regularnie w mieszkaniu rodziców z grupą oficerów AK w odstępach ~~co tydzień~~ 1 - 2 tygodniowych. Każde spotkanie było uprzednio /dzień przed tem/ sprawdzone przez jednego z oficerów hasłem i odzewem. Jeden z oficerów ubezpieczał te spotkania przez stałe patrolowanie ulicy. Liczba osob uczestniczących wahała się od 5 - 7 osób. Spotkania te trwały od 2-3 godzin. Odbywały się przeważnie w połowie tygodnia /środy, czwartki/. Ze strony rodziny spotkaniami tymi opiekowała się Matka Weronika, zmarła w 1980 r. Z relacji p. Łangowskiego zorientowałem się, że doskonale znał problematykę konspiracyjną AK na ziemi pomorskiej, ze szczególnym uznaniem wypowiadał się o patriotyzmie i ofiarności w ruchu oporu ludności kaszubskiej. Nie obce były mu problemy "Gryfa" pomorskiego. Opuścił kraj w e wrześniu 1945 r. Na dowód, szczęśliwego przekroczenia granicy państwowej obiecał przesłać kartkę z pozdrowieniami. Słowa dotrzymał. Mimo opuszczenia kraju przez p. Łangowskiego, spotkania oficerów AK nadal się odbywały aż do aresztowania przez UB brata Kazimierza z końcem października 1945 r. Aresztowanie brata Kazimierza miało charakter prowokacji, w wyniku której władze bezpieczeństwa zamierzały go pozyskać jako informatora wśród młodzieży bydgoskiej. Brat posiadał z okresu konspiracji pistolet "parabelum" do którego nie posiadał amunicji. Powiedział o tym jednemu z kolegów szkolnych, który dostarczył mu amunicję. Pare dni po tym miała miejsce rewizja przeprowadzona przez funkcjonariuszy UB połączona z aresztowaniem brata. Brat przebywał początkowo w areszcie UB przy ul. Poniatowskiego, następnie w więzieniu na Wałach Jagiellońskich, później został przewieziony do więzienia w Rawiczu. Po aresztowaniu brata, funkcjonariusze UB wielokrotnie nachodzili mieszkanie rodziców o różnych porach dnia i nocy. Proponowali przygotowanie paczek żywnościowych /wielokrotnie/, w rzeczywistości żadna z tych paczek nie dotarła do adresata. Brat wyszedł z więzienia wiosną 1946 r. na podstawie pierwszej amnestii. Po pewnym czasie dowiedzieliśmy się, że mieszkanie rodziców było pod stałą obserwacją UB której dokonywał sublokator zamieszkujący u rodziców do maja 45r. Był to Zenon Głodowski syn Andrzeja, zam. w Jastrowcu, uczeń gimnazjalny. Z relacji brata wiadomo, że proponowano mu współpracę z UB, którą odrzucił. Po odmowie współpracy został zasądzony na 2 lata więzienia za nielegalne posiadanie broni.

Po aresztowaniu brata Kazimierza znacznie ograniczyłem swoją działalność WiN wykazując daleko idącą ostrożność w kontaktach osobowych. Zbiegło się to z powołaniem do służby w marynarce wojennej "Lecha" /Bronisława Sonnenfelda/ oraz "Wicka/ Franciszka Szyperskiego/ do służby w formacjach wojsk ochrony pogranicza. W tym okresie czasu na plan pierwszy w działalności tej organizacji wysunął się "Adam" /Kędziński/. Z powodu odczuwanej stałej ingwilacji UB w stosunku do mej osoby, zawiesiłem w m-cu sierpniu 1946 r. definitywnie udział w konspiracji WiN na terenie m. Bydgoszczy.

5. W październiku 1947 r. podjąłem studia na Akademii Handlowej /Ekonomicznej/ w Poznaniu, które ukończyłem w 1951 r. dyplomem magistra nauk ekonomicznych. W tymże roku podjąłem pracę na Uczelni w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego w Katedrze Statystyki. Doktoryzowałem się z zakresu statystyki, habilitowałem się z zakresu demografii. Od 1977 r. do 1991 r. byłem kierownikiem Zakładu Statystyki i Demografii w Instytucie Cybernetyki Ekonomicznej oraz Z-cą Dyrektora tegoż Instytutu do Spraw Naukowo-Badawczych. Następnie objąłem stanowisko Dyrektora Centrum Badań nad Rodziną. Stanowisko to zajmuję nadal po przejściu na emeryturę. Poza pracą w Uczelni biorę czynny udział w pracach Wydziału Nauk Społecznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Komitetu Nauk Demograficznych PAN, Polskiego Towarzystwa Demograficznego. W 1959 r zawarłem związek małżeński z Moniką Stróżyk. Z małżeństwa przyszło na świat 3 synów: Rafał, Krzysztof i Piotr. Mieszkam stale w Poznaniu, przy ul. Grunwaldzkiej 33/B m 1, tel. pryw. 658-218.

Poznań, dnia 30 listopada 1996 r.

I. /2. D O K U M E N T Y /kserokopie/ *Wiceadmirał Stanisław*
Staniśław:

- Oświadczenie świadka Leszka Michalskiego z dnia 23 X 1991
str. 1-2, k.1
- Oświadczenie świadka Zbigniewa Raszewskiego z dnia 23 XI 1991 r
str. 3-4 , k.1
- Oświadczenie świadka Mieczysława Biskupskiego z dnia 15 VII 1995
str. 5-6 ,k.1
- Zaświadczenie nr 181 wystawione przez F AP AK dnia 19.XII 1996r.
str. 7-8 ,k.2
- Decyzja Urzędu d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych
str. 9 ,k.1
- zaświadczenie nr 621851
str.10 , k.1

87-100 Toruń

imię, nazwisko, pseudonim i adres składającego oświadczenie (dla mężatek nazwisko panieńskie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, uczestnik (czka) - (wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. - od - do) Armii Krajowej - Okr. Pomorskiego kr. "Alich"; Podokr. Północ-Zachodn. kr. Jary; Inspektoratu Bydgoszcz kr. "Folwark", Garnizonu Bydgoszcz "Dwór", służby łączności wewnętrznej od m. maja 1943 r. do m. stycznia 1945 r. świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przez mnie faktów, legitymujący (a) się

dowodem osobistym (innym dokumentem), seria i numer .. BR. 2223254 wystawionym dnia przez 12 października 1962 r. przez K.M.M.O Toruń

oświadczam, że Ob. Stanisława Wierchowskiego syn (córka) Józefa urodz. dnia 3. marca 1926 r. w Wielkim Komorsku p. Swiecie

jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) - wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (cą) oświadczenie i czasokres od - do) członka drużyny łączności wewnętrznej komendy garnizonu bydgoskiego AK kr. "Dwór" od m. maja 1943 r. do m. stycznia 1945 r. w czasie kontaktów służbowych szczególnie w okresie "Burzy". /Powstanie Warszawskie i okres przejścia przez Pomorze frontu./

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) "Jacek" stopień wojskowy szeregowiec pełnił funkcję łącznik oraz brał udział w następującej działalności zaliczanej do uprawnień kombatanckich (wymienić jej rodzaje, miejscowości, czasookresy itp.) od m. lutego 1945 r. do m. sierpnia 1946 r.

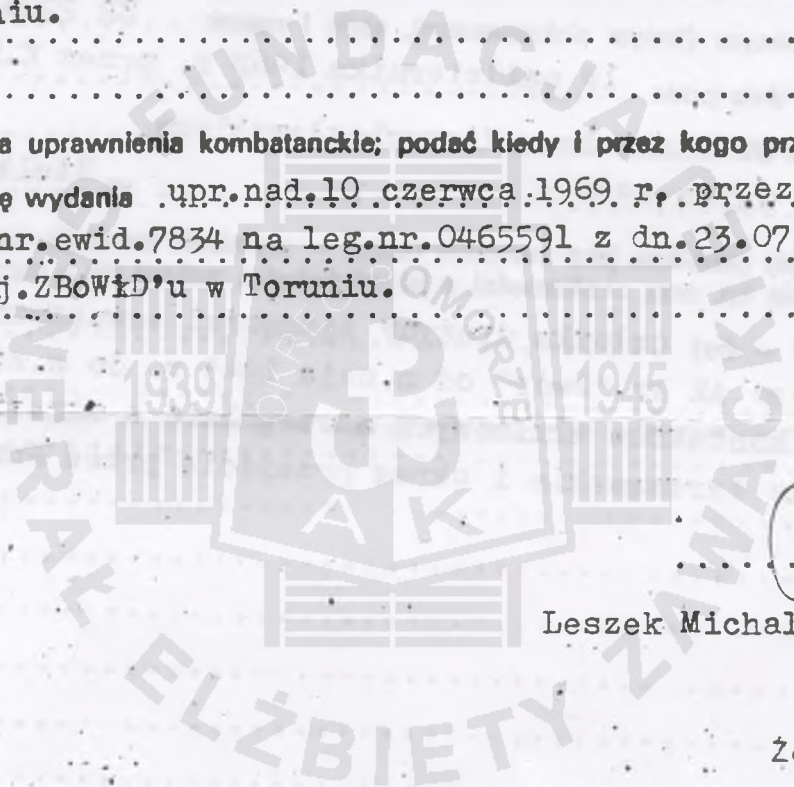
był członkiem WIn'u.

I/2/2

Wyżej wymieniony był represjonowany (a): wymienić jej rodzaje, miejscowości, czasookres, organy represjonujące (nazwę), z jakich powodów itp.
nie podlegał sankcjom karnym

Jeśli świadek jest członkiem organizacji kombatanckiej powinien podać jej nazwę, wpisać numer legitymacji członkowskiej, datę jej wydania, przez kogo Światowego Zw. Żołnierzy Armii Krajowej Okręgu toruńskiego, Nr.leg.6101 wyd.dn.2.2.1991 r. przez Zarząd Okręgu SZŻAK w Toruniu.

Czy świadek posiada uprawnienia kombatanckie; podać kiedy i przez kogo przyznano, nr legitymacji, (zaświadczenia), datę wydania upr.nad.10 czerwca 1969 r. przez Zarz.Woj.ZBoWiD' w Bydgoszczy nr.ewid.7834 na leg.nr.0465591 z dn.23.07.1984 r. wyd. przez Zarz.Woj.ZBoWiD'u w Toruniu.

[Handwritten signature]

własnoręczny podpis
Leszek Michalski - "Toczyski"

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Okręg Toruń
Vice Przewodniczący
Zarządu Okręgu

potwierdzam wiarygodność podpisu
świadka

[Handwritten signature]

Prezes Leszek Michalski przewodniczący Ś.Z.Ż.A.K. -
Okręgu Toruńskiego, zweryfikowany z tytułu
udziału w Ruchu Oporu od 10.05.43r. do 23.01.45r. Jest
Kombatantem z tego zatwierdzenie
podanego wyżej

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Okręg Toruński
płoczę organizacji kombatanckiej,
Imię i nazwisko, funkcja

Vice Przewodniczący
Zarządu Okręgu

[Handwritten signature]

Toruń, dnia 23 października 1991 r.
Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Okręg Toruń

miejscowość, data

CO-238 Warszawa

Imię, nazwisko, pseudonim i adres składającego oświadczenie (dla mężczyzn nazwisko panieńskie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, uczestnik (czka) — (wymienić formację, ugrupowania, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. — od — do)

w l. 1943-44 zastępca szefa, 1944-45 szef łączności wewnętrznej garnizonu Armii Krajowej "Bydgoszcz"

świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący (a) się dowodem osobistym (innym dokumentem), seria i numer SJ. 5105530.

wystawionym dnia przez 3 lipca 1964 przez KDMO, Warszawa-Śródmieście.

oświadczam, że Ob. Stanisław Wierzychowski... syn (córka) Józefa

urodz. dnia 3 marca 1926... w wielkim Komarsku pow. Świeci

jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) — wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (cą) oświadczenie

i czasokres od — do) żołnierz drużyny łączności wewnętrznej w Garnizonie...

Armii Krajowej "Bydgoszcz" od maja 1943 do stycznia 1945, odznaczający się odwagą, gorliwością i dokładnością w wypełnianiu swoich obowiązków.

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) "Jacek".

stopień wojskowy szeregowiec... pełnił funkcję łącznik

oraz brał udział w następującej działalności zaliczanej do uprawnień kombatanckich (wymienić jej rodzaje, miejscowości, czasookresy itp.)

Wyżej wymieniony był represjonowany (a): wymienił jej rodzaje, miejscowości, czasokres, organy represjonujące (nazwę), z jakich powodów itp.

Jeśli świadek jest członkiem organizacji kombatanckiej powinien podać jej nazwę, wpisać numer legitymacji członkowskiej, datę jej wydania, przez kogo Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Legitymacją nr. 010400, wydana 2. maja 1991 przez Zarząd Okręgu SZZAK w Toruniu.

Czy świadek posiada uprawnienia kombatanckie; podać kiedy i przez kogo przyznano, nr legitymacji (zaświadczenia), datę wydania. Uprawnienia nadane 13. stycznia 1985 przez Zarząd Wojewódzki ZBOWiD w Warszawie, nr ewidencji N - 16116, legitymacja nr. 0439712.

Elżbieta Raszczak
własnoręczny podpis

Przewodniczący
Zarządu Okręgu

potwierdzam wiarę i szczerą podpiś
świadka

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Okręg Torunski

pieczęć organizacji kombatanckiej,
imię i nazwisko, funkcja

Przewodniczący
Zarządu Okręgu
Krzysztof Michalski

.....
miejscowość, data

Biskupski Mięczysław
"Szarv"

Warszawa dnia 15 lipca 1995

01-920 Warszawa
imie, nazwisko, pseudonim i adres
składającego oświadczenie
(dla mężatek nazwisko panieńskie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, uczestnik (czka) — (wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. — od — do)
Od 1943 r. żołnierz (goniec-kaocznik) łączności wewnętrznej garnizonu
Armii Krajowej w Bydgoszczy.

Świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przez mnie faktów, legitymujący (a) się
dowodem osobistym (Innym dokumentem), seria i numer .DO. Nr. SJ.6235346 KDMO W-wa.
wystawionym dnia przez KDMO Warszawa Zoliborz 20 maja 1967. r.
oświadczam, że Ob. Stanisław Wierzchośławski syn (córka) Józefa
urodz. dnia 3 marca 1926. w Wielkim Komorsku p. Świąt.

Jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) — wymienił formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę
obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (cą) oświadczenie
i czasokres od — do) jako członek Armii Krajowej łączności wewnętrznej komendy
garnizonu bydgoskiego AK „kryptonim” Dwór 2 od stycznia 1943 do stycz-
nia 1945:

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) „Jacek”
stopień wojskowy szeregowy pełnił funkcję
oraz brał udział w następującej działalności zaliczonej do uprawnień kombatanckich (wymienić jej rodzaje
miejscowości, czasookrasy itp.)

Wyżej wymieniony był represjonowany (a): wymenić jej rodzaje, miejscowości, czasokres, organy represjonujące (nazwę), z jakich powodów itp.

Jeśli świadek jest członkiem organizacji kombatanckiej powinien podać jej nazwę, wpisać numer legitymacji członkowskiej, datę jej wydania, przez kogo .Światowy Zw. Żołnierzy Armii Krajowej . Okręgu Toruńskiego, Nr leg. 006112 wyd. 22 lutego 1994. przez Zarząd Okręgu SZZAK w Toruniu

Czy świadek posiada uprawnienia kombatanckie; podać kiedy i przez kogo przyznano, nr legitymacji (zaświadczenia), datę wydania

Uprawnienia Kombatanckie wydane przez ZBOZID Zarząd Woj. w Warszawie Zaświadczenie Nr 592630 z dnia 28 grudnia 1979 r ORAZ Decyzja Kierownika Urzędu do Spraw Kombatanckich i Osób Represjonowanych z dnia 12 stycznia 1994 Nr 4/KO214/435438/1017343 o rozszerzeniu okresu działalności kombatanckiej o czas działania w Szarych Szeregach t.j. od grudnia 1939 do stycznia 1945.

Biskupski
własnoręczny podpis
Biskupski Mieczysław "Szary"

*Pan Mieczysław Biskupski jest uwierzytelnionym członkiem numer 52.2 A.K. Okręgu Toruńskiego i jest zarejestrowany w Rejestrze Głównym Okręgu pod poz. B-37
Toruń dn. 26.11.96*

[Signature]
Remnata Główna

PREZES ZARZĄDU potwierdzam wiarygodność podpis
Okręgu Toruńskiego Świdok
S.Z.ZAK
[Signature]
prof. Zbigniew Wojczak

.....
polecę organizacji kombatanckiej
knię i nazwisko, funkcja

Z A Ś W I A D C Z E N I E Nr 181

Fundacja "Archiwum Pomorskie Armii Krajowej" w Toruniu niniejszym zaświadcza, że w zasobie naszego Archiwum jestteczka osobowa (nr inw. M-883/1583, założona w 1996 r.), pana Stanisława Wierzchosławskiego urodzonego 3.03.1926 r. w Wielkim Komorsku pow. Świecie.

Z własnej relacji p. S. Wierzchosławskiego wynika, że w okresie niemieckiej okupacji mieszkał i pracował w Bydgoszczy. Do służby konspiracyjnej w AK został wprowadzony i zaprzysiężony wiosną 1943 r. przez Franciszka Szyperskiego ps. "Wicek", dowódcę oddziału dywersyjnego w Garnizonie AK Bydgoszcz. Stanisław Wierzchosławski pod ps. "Jacek" wszedł w skład drużyny łączności wewnętrznej Garnizonu Bydgoszcz, dowodzonej początkowo przez Tadeusza Brukwickiego ps. "Alojzy", następnie przez Zbigniewa Raszewskiego. Do końca niemieckiej okupacji pełnił funkcję łącznika w tejże drużynie.

Potwierdzenie służby konspiracyjnej p. Stanisława Wierzchosławskiego znajduje się w następujących dokumentach w Archiwum Fundacji:

- relacja Leszka Michalskiego ps. "Toczyński" (teczka osob. nr inw. M-355/967 założona w 1991 r.), harcerza Szarych Szeregów i żołnierza komórki łączności Wewnętrznej Garnizonu AK Bydgoszcz

5 I/2/8

-teczka osob. Tadeusza Brukwickiego ps. "Alojzy" (nr inw. M-385/1003, założona w 1991 r.), harcerza Szarych Szeregów i dowódcy drużyny łączności wewn. Garnizonu AK Bydgoszcz.

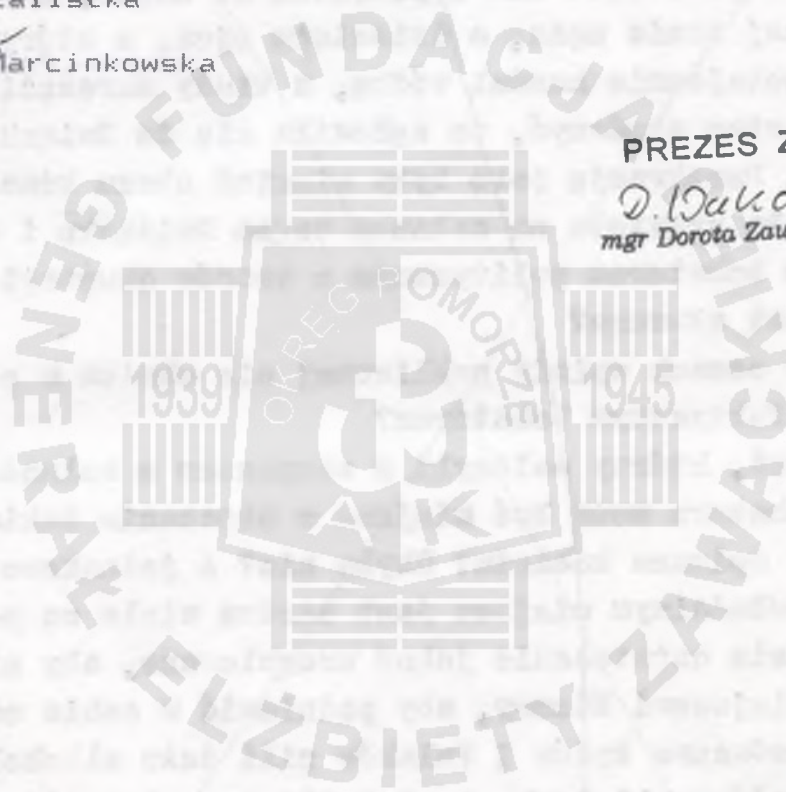
Uwaga: Zaświadczenie wydane zgodnie z tekstem instrukcji "Biura Prawnego Urzędu Do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych" (Kombatant nr 1/94) wymieniającym naszą instytucję jako uprawnioną do udzielania informacji i opinii o kombatantwie.

Dokumentalistka

mgr Hanna Marcinkowska

PREZES ZARZĄDU

D. Wokacny
mgr Dorota Zawacka-Wokarecy

I/2/9

**URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH**
00-926 Warszawa-63, ul. Wspólna 2/4
tel.cent. 661 81 11 fax 661 90 73

D E C Y Z J A

Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych
z dnia **31-MAR. 1998** Nr **_1/K0498** /...../1091638/

o przyznaniu uprawnień kombatanckich

Na podstawie :

Art.01 ust.02 pkt.03 lit. ;

Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17 poz. 75 z późniejszymi zmianami) stwierdzam, że

Pan **STANISŁAW WIERZCHOSŁAWSKI**
imię ojca **JÓZEF**
urodzony **03.03.1926 / WIELKI KOMORSK**
zamieszkały **60-783 POZNAŃ C**

spełnia warunki, o których mowa w art.21 wyżej wymienionej ustawy i w związku z tym przyznaję uprawnienia kombatanckie z następujących tytułów :

Okres mies rok	! Rodzaj działalności kombatanckiej lub represji	! Artykuł ! ustawy
od 05.1943 ! do 01.1945 !	ARMIA KRAJOWA	! 01 !

łącznie : lat 01 miesięcy 09

Decyzja ma charakter ostateczny i nie przysługuje od niej odwołanie, jednakże strona może zwrócić się w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania do Kierownika Urzędu o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Powtórna decyzja może być zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego jedynie w przypadku jej niezgodności z prawem w terminie 30 dni od dnia jej doręczenia. Skargę należy skierować w dwóch egzemplarzach do właściwego dla miejsca stałego zamieszkania Ośrodka Zamiejscowego Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Z up. KIEROWNIKA URZĘDU
ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych

Mieczysław Kujawa
Mieczysław Kujawa
Główny Specjalista

I/2/10

ZAŚWIADCZENIE
O UPRAWNIENIACH
KOMBATANTÓW
I
OSÓB
REPREZJONOWANYCH

ZAŚWIADCZENIE /1091638
Nr 621851

WIERZCHOSŁAWSKI
Stanisław
Stanisław
03.03.1926r.
WIELKI KOMORSKI

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPREZJONOWANYCH

Uprawnia
do przejazdów
PKP i PKS
w/g 50% zniżki

Niniejsze zaświadczenie uprawnia do
ulg i świadczeń określonych w ustawie
z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach
oraz niektórych osobach będących
ofiarami represji wojennych i okresu po-
wojennego (Dz.U. nr 17, poz. 75 z póź-
niejimi zmianami).

NACZELNIK
Wydziału Ewidencji i Realizacji Decyzji

podpis posiadacza zaświadczenia

Data

Halina Pasterna

RODZAJE I OKRESY
ZALICZANE DO UPRAWNIENI
USTAWOWYCH

Adres zamieszkania

Okresy		Wyszczególnienie	Przepis ustawy
od	do		
05 1943	01 1945	ARMIA KRAJOWA	01
Łącznie: lat 01. miesięcy 07.			
Zmiana: lat NACZELNIK Wydziału Ewidencji i Realizacji Decyzji			

60-783 .POZNAŃ.

GRUNWALDZKA

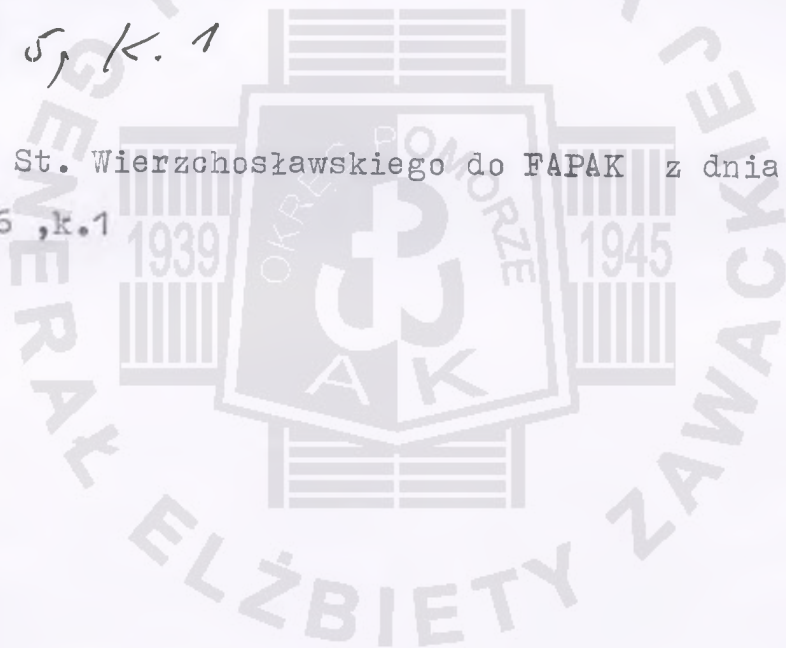
33 B m. 1

Halina Pasterna

IV. K O R E S P O N D E N C J A - *wiea chosławski Stanisław*:

- list St. Wierzchosławskiego do Fundacji z 16 XII 1996 r.
str.1, k1
- list Fundacji AP AK do St. Wierzchosławskiego z 19 XII 96 r.
str.2, k1
- list St. Wierzchosławskiego do Fundacji z 28 IV 1998 r.
str.3, k1
- *poostanka singlerna d. I 1997
od St. Wierzchosławskiego*
- *str. 4, k. 1*
- *List Fundacji do St. Wierzchosławskiego*
str. 5, k. 1
- list St. Wierzchosławskiego do FAPAK z dnia 4 III 2002 r.
str.6, k.1

M-883/1583

Wpłynęło dnia 16.12.96

L.dz. 1536/A196

1 IV/1

Wielce szanowny ; Miło Panie,

Proszę przeto roz szerzenie
podmiotowi za niepełne krótkostanowienie
przejscie « Tompina » od dozwolenia
nie pancerzy i dokumentowania
miej do obywateli krajowych i zagranicznych

W zakresie przesyłania
nie podlega obrotowi i dróży europejskiej
podległym do dostawcy wdrożeń
umiejętności je ocenić i zbierać
budując ewentualnie inne dokumenty,
Z Biura Banku nie
muszą być wyciągnięte dane
i, dając im szansę chłostwa
skrzynki w sprawie ewentualnej pomocy
do Tompina. Były usłowny skontakt.
Ktoś się z Panem telefonicznie

dozwolenie i dostawca
przebieganie wo z zgrupami
funkcją i powołaniem

Toruń 19.12.96

1X/2

Ld2 1556/A/96

Szan. Pan Profesor
Stanisław Wierchosławski
60-783 POZNAŃ

Szanowny Panie Profesorze!

W odpowiedzi na list i rozmowę telefoniczną, przesyłamy
zaświadczenie o Pana służbie konspiracyjnej.

Dziękujemy za przekazanie relacji. Jeżeli będzie Pan miał
oświadczenia świadków, prosimy o przesłanie do Fundacji
kserokopii. Prosimy również o dostanie pańskiej fotografii z
okresu okupacji lub zbliżonego do tego czasu.

Łączymy wyrazy szacunku oraz serdeczne życzenia świąteczne

Dokumentalistka

mgr Hanna Marcinkowska

Wpłynęło dnia 28.04.98
L.dz. 1027/4/904/98

Poznań, 14 kwietnia 1998

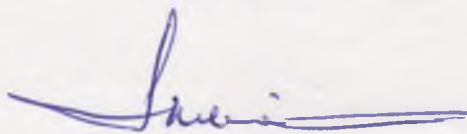
1 V / 3

Miłe Panie,

Łącząc nasze opinie, bez większej
szkody opinia z okazji Eurokryzysu
Poznania, wielu Państwa kłopoty i koszty
poprawy. Dajmy Państwu dobre które
Państwa kłopoty tak wiele są
miejscu Gminy.

Program podnieść się, podać, to każdy
kierunek w tym do Gminy konstanty
z dnia 3 marca 1998. programy ani
byłyby to było. Stąd są to
dobre i lepsze i udane i
programy, które są Państwa
szkoda i koszty i koszty
szkoda. Na kolonie, które wiele
miejscu i kosztów na poprawę
miejscu: chociażby w tym i
wyraźni państwo: zabrać to
szkoda i koszty.

Łącząc miłe, najlepsze pokrowie
są w tym podjęte

[Kierownik]

Odpisalem na listy dnia 7.05.98

A. Mankula

14/5

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2, tel. 65-22-186
87-100 TORUŃ

L. 592 / Pom 1002
.....

Toruń dnia 20 II 2002

Szanowny Pan

prof. Stanisław Wierzechosławski

60 - 783 Poznań

Szanowny Panie

W naszym Archiwum jest teozka osobowa Pana nr inwentarzowy M-883/1583/pom.

Proszę uprzejmie o ile to jest możliwe przesłanie oświadczenia świadków dotyczące działalności Pana w konspiracji .

Proszę też o przesłanie oryginału lub kserokopii świadectw, dyplomów , wycinków prasowych i t p dokumentów dotyczących życia, pracy zawodowej , społecznej , odznaczeń , wyróżnień zdjęć i i legitymacji .

Proszę o podanie daty ślubu, nazwisko rodowe żony , daty urodzenia dzieci, ich wykształcenie i zajmowane obecnie stanowiska.

Całym sercem proszę o wsparcie finansowe naszej Fundacji przesłanie ohodoby najmniejszej kwoty na w/w konto.

W oczekiwaniu na wiadomość od Pana załączam serdeczne pozdrowienia , życzę zdrowia i pozostaję z wyrazami szacunku i poważania .

.....

Dokumentalista mgr Michał Ojczyk

14/6

Stanisław Wierchosławski

Poznań, 4 marca 2002 r.

60-783 Poznań

Wpłynęło dnia 11.03.
L.dz. 808 Pom 2002 e.
D.J.

Fundacja Archiwum Pomorskie
Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2
87-100 Toruń
mgr Michał Ojczyk

Sanowny Panie,

Uprzejmie dziękuję za Pański miły list z dnia 20 lutego br. Zgodnie z życzeniem przesyłam Panu oświadczenia świadków dotyczące mej działalności w konspiracji. Są to oświadczenia: Śp. Zbigniewa Raszewskiego, ps. „Jerzy”, „Alojzy”, Leszka Michalskiego, ps. „Toczyński” oraz Mieczysława Biskupskiego, ps. „Szary”. Dalszą dokumentację interesującą Państwa prześlę w terminie późniejszym, po jej skompletowaniu.

Łączę miłe pozdrowienia wraz z wyrazami szacunku i poważania

17. Dla poprawności proszę Panu Kolęba również przeczytać
listy do Szymon Ku. Gutentat w sprawie z tej wiadomości.
Z szacunkiem i poważaniem

T: K: 883/1583 Pom.

Bydgoszcz

Wiernochostawski Stanisław

✓ v. Karty informacyjne

l. 3

1

2

3

Bydgoszcz

1

4. Uliaszko Stawski Stanisław

5

6

„Jacek”

7

8

1939

1945

9 wr. 1926r. w Świeciu

10

11

12.

lug. 130

reste

St. Teresie garnizonu AK Bydgoszcz

BYDGOSZCZ
AK &

WIERZCHOŚAŃSKI STANISŁAW
, JACEK

Łob. APAK, INSP. BYDG. T.: BRUKWICKI T., MICHAŁSKI L.,

Inspektorat Bydgoszcz 3

Wierzchosławski Stanisław ps. Jacek

s.

ur. 1926 r.

służba łączności wewnętrznej Insp. i Garniz.
Bydgoszcz kr. "Dwór" - Szare Szeregi.

docent ekonomii - Akad. Ekonom. Poznań
zam. Poznań ul. Grunwaldzka 32 b m.l.

pod. I.M.

M-883/1583 Bydgoszcz
RK
~~Wierzchowski Stanisław~~
Wierzchostowski Stanisław
„Jacek”

WIERZCHOSŁAWSKI Stanisław

ZESKANOWANE

